

IV. Ο ANTIKEIMENIKΟΣ ΕΑΥΤΟΣ

1. Το να είσαι κάποιος

Ένα έντονο πρόβλημα υποκειμενικότητας παραμένει ακόμα και αφού οι οπτικές γωνίες και οι υποκειμενικές εμπειρίες γίνουν αποδεκτές στον πραγματικό κόσμο – αφού αναγνωριστεί ότι ο κόσμος είναι πλήρης ανθρώπων με νόες, που έχουν σκέψεις, αισθήματα και αντιληπτικά ενεργήματα που δεν μπορούν πλήρως να υπαγθούν στη φυσική αντίληψη της αντικειμενικότητας. Εντούτοις, αυτή η γενική παραδοχή μάς καταλείπει ένα ανεπίλυτο πρόβλημα της συγκεκριμένης υποκειμενικότητας. Ο κόσμος που κατ’ αυτό τον τρόπο αντιλαμβανόμαστε, παρ’ όλο που ποικίλει εξαιρετικά ως προς τους τύπους των πραγμάτων και των προοπτικών που εμπεριέχει, είναι ωστόσο χωρίς κέντρο. Μας εμπεριέχει όλους, και κανένας από εμάς δεν καταλαμβάνει μια μεταφυσικά προνομιούχο θέση. Εντούτοις, ο καθένας από εμάς, που στοχάζεται γι’ αυτόν τον χωρίς κέντρο κόσμο, οφείλει να παραδεχτεί ότι ένα πολύ σημαντικό γεγονός φαίνεται ότι έχει παραλειφθεί από την περιγραφή του: το γεγονός ότι ένα συγκεκριμένο πρόσωπο εντός του είναι αυτός ο ίδιος.

Τι είδους γεγονός είναι αυτό; Τι είδους γεγονός είναι –εάν είναι ένα γεγονός– το ότι είμαι ο Thomas Nagel; Πώς μπορώ να είμαι ένα συγκεκριμένο πρόσωπο;

Το ερώτημα στην πραγματικότητα έχει δύο σκέλη, τα οποία αντιστοιχούν στις δύο κατευθύνσεις προς τις οποίες κάποιος μπορεί να προσεγγίσει τη σχέση ανάμεσα στις υποκειμενικές και τις αντι-

κειμενικές σκοπιές θεώρησης. Πρώτον: πώς μπορεί ένα συγκεκριμένο πρόσωπο να είναι εγώ; Δεδομένης μιας πλήρους περιγραφής του κόσμου χωρίς κάποια συγκεκριμένη οπτική γωνία, η οποία συμπεριλαμβάνει όλους τους ανθρώπους εντός της, ένας εκ των οποίων είναι ο Thomas Nagel, φαίνεται, από τη μία, ότι κάτι έχει παραλειφθεί· κάτι απόλυτα ουσιώδες απομένει να καθοριστεί, συγκεκριμένα ποιος από αυτούς είμαι εγώ. Άλλα, από την άλλη, φαίνεται να μην υπάρχει περιθώριο σ' ένα χωρίς κέντρο κόσμο για ένα τέτοιο επιπρόσθετο γεγονός: ο κόσμος έτσι όπως είναι, χωρίς κάποια οπτική γωνία, μοιάζει πλήρης μ' έναν τρόπο που αποκλείει τέτοιου είδους προσθήκες: είναι απλά και μόνον ο κόσμος, και οτιδήποτε αληθές για τον TN είναι ήδη εντός του. Επομένως, το πρώτο σκέλος του ερωτήματος είναι το εξής: πώς είναι αληθές για ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ένα συγκεκριμένο άτομο, τον TN, που είναι μόνον ένας από τα πολλά πρόσωπα σε ένα αντικειμενικά χωρίς κέντρο κόσμο, να είναι εγώ;

Το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος είναι ίσως λιγότερο οικείο. Είναι το εξής: πώς μπορώ να είμαι απλώς ένα συγκεκριμένο πρόσωπο; Το πρόβλημα εδώ δεν είναι πώς μπορεί να συμβαίνει να είμαι αυτό κι όχι εκείνο, αλλά πώς μπορώ να είμαι εν γένει οτιδήποτε τόσο ιδιάζον όσο ένα συγκεκριμένο πρόσωπο εντός του κόσμου – οποιοδήποτε πρόσωπο. Το πρώτο ερώτημα προκύπτει από την προφανή πληρότητα μιας περιγραφής του TN και του κόσμου, η οποία δεν διευκρινίζει αν αυτός είναι ή δεν είναι εγώ. Αυτό το δεύτερο ερώτημα προκύπτει από κάτι σε σχέση με την ιδέα του «Εγώ». Φαίνεται ότι από τη στιγμή που επικεντρώνουμε το ενδιαφέρον μας στο τι πράγματι είμαι, οποιαδήποτε σχέση που πιθανόν έχω με τον TN ή με κάποιο άλλο αντικειμενικά καθορισμένο πρόσωπο πρέπει να είναι συμπτωματική και αυθαίρετη. Μπορεί να κατέχω τη θέση του TN ή να βλέπω τον κόσμο μέσα από τα μάτια του TN, αλλά δεν μπορώ να είμαι ο TN. Δεν μπορώ να είμαι απλά και μόνον πρόσωπο. Από αυτή την οπτική γωνία φαίνεται το ότι «είμαι ο TN», στο βαθμό που είναι αληθές, δεν είναι μια ταυτότη-

τα, αλλά μια πρόταση του τύπου υποκείμενο-κατηγόρημα. Πιθανόν θα φανεί ακατανόητο, εκτός εάν είχες ήδη ο ίδιος αυτή τη σκέψη, αλλά ευελπιστώ να το κάνω πιο σαφές.

Τα δύο σκέλη του ερωτήματος αντιστοιχούν σε δύο κατευθύνσεις από τις οποίες μπορεί κανείς να διερωτηθεί: Πώς μπορεί ο TN να είναι εγώ; Πώς μπορώ να είμαι ο TN; Δεν αποτελούν μόνον ερωτήματα σχετικά με εμένα και τον TN, γιατί καθένας από εσάς μπορεί να τα θέσει για τον εαυτό του. Άλλα θα μιλήσω για το υποκείμενο στο πρώτο πρόσωπο, με τον καρτεσιανό τρόπο ο οποίος προορίζεται να κατανοθεί από άλλους σαν να εφαρμόζεται στο πρώτο πρόσωπο στους εαυτούς τους.

Δεν είναι καθόλου εύκολο να απαλειφθεί το γεγονός ότι εμπεριέχομαι εντός του κόσμου. Φαίνεται παράδοξο το ότι το χωρίς κέντρο σύμπαν, σε όλη τη χωροχρονική του απεραντοσύνη, θα μπορούσε να με έχει παραγάγει, από όλους τους ανθρώπους – και με παρήγε παράγοντας τον TN. Δεν υπήρχε τέτοιο πράγμα σαν κι εμένα για αιώνες, αλλά με το σχηματισμό ενός συγκεκριμένου φυσικού οργανισμού σ' ένα συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, ξαφνικά υπάρχω εγώ, για όσο διάστημα ο οργανισμός θα επιβιώσει. Στην αντικειμενική ροή του κόσμου, αυτό το υποκειμενικά (για εμένα!) εκπληκτικό συμβόν παράγει μόλις και μετά δύσκολίας έναν ελαφρύ κυριαρχισμό. Πώς μπορεί η ύπαρξη ενός μέλους ενός είδους να έχει αυτή την ασυνήθιστη συνέπεια;

Αυτά τα ερωτήματα μπορεί να σας φανούν γελοία ακόμα και αν τίθενται για τον εαυτό σας, αλλά προσπαθώ να επικαλεστώ ένα αυστηρά διαισθητικό ψηφιδώτο και να σας πείσω ότι υπάρχει κάτι το πραγματικό σε αυτό, παρ' όλο που η γλωσσική του έκφραση είναι πλημμελής. Μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις όπου μια απάτη της γλώσσας παράγει την πλάνη ενός ερωτήματος που στην πραγματικότητα καθόλου δεν υπάρχει, αλλά αυτό δεν ανήκει σ' αυτή την κατηγορία. Μπορούμε να αντιληφθούμε το ερώτημα ανεξάρτητα από τη γλωσσική του έκφραση, και η δύσκολία έγκειται στο να θέσουμε χωρίς να μετατραπεί σε κάτι επιφανειακό, ή να δοθούν

απαντήσεις που θα φαίνονταν επαρκείς στη γλωσσική τους διατύπωση, αλλά που στην πραγματικότητα δεν θα αντιμετώπιζαν το πρόβλημα πέρα από την επιφάνεια. Στη φιλοσοφία το ερώτημα δεν είναι ποτέ μόνον αυτό που θα πούμε. Μπορούμε να προσεγγίσουμε αυτό το σημείο μόνον αφού έχει γίνει σημαντική προσπάθεια για να εκφραστεί και να αντιμετωπιστεί η πρόσφατη αθεναϊστητική. Η έκπληξη για το ότι το σύμπαν θα μπορούσε να είχε περιέλθει στο σημείο να εμπεριέχει ένα ον με την απαραμιλλή ιδιότητα του να είμαι εγώ, αποτελεί ένα πολύ πρωτόγονο αίσθημα.

Ας ξεκινήσω με αυτό που αποκαλέσα ως το πρώτο σκέλος του ερωτήματος –Πώς μπορεί ο TN να είναι εγώ; – γιατί η πραγμάτευσή του θα οδηγήσει φυσιολογικά στο δεύτερο σκέλος.

Η αντίληψη του κόσμου που φαίνεται ότι δεν αφήνει χώρο για εμένα, είναι η οικεία θεώρηση που περιστοιχίζει τους ανθρώπους τον περισσότερο καιρό. Είναι μια αντίληψη του κόσμου ως απλά υπάρχοντος, χωρίς να θέάται από κάποια συγκεκριμένη προοπτική, από κάποια προνομιούχο οπτική γωνία – ως απλά ενυπάρχων εκεί, και επομένως αντιληπτός από ποικίλες οπτικές γωνίες. Αυτός ο χωρίς κέντρο κόσμος εμπεριέχει τον καθένα και εμπεριέχει όχι μόνον τα σώματά τους αλλά και τους νόες τους. Συνεπώς συμπεριλαμβάνει τον TN, ένα ατομικό υποκείμενο γεννημένο σε συγκεκριμένο χρόνο από συγκεκριμένους γονείς, με μια ιδιάζουσα φυσική και νοητική ιστορία, που αυτή τη στιγμή στοχάζεται σχετικά με τη μεταφυσική.

Συμπεριλαμβάνει όλα τα ατομικά υποκείμενα εντός του κόσμου, οποιουδήποτε είδους, και όλες τις νοητικές και φυσικές τους ιδιότητες. Στην πραγματικότητα είναι ο κόσμος, χωρίς να συλλαμβάνεται από κάπου εντός του. Άλλα εάν υποτεθεί ότι είναι αυτός ο κόσμος, τότε φαίνεται ότι υπάρχει κάτι σχετικά με αυτόν που δεν μπορεί να συμπεριληφθεί σε μια τέτοια χωρίς προοπτική αντίληψη – το γεγονός ότι ένα από αυτά τα πρόσωπα, ο TN, αποτελεί τον κατ’ εξοχήν τόπο της συνείδησής μου, την οπτική γωνία από την οποία παρατηρώ και δρω στον κόσμο.

Αυτό αναμφισβήτητα φαίνεται ότι είναι μια επιπλέον αλήθεια, συμπληρωματική προς την πιο λεπτομερειακή ιστορία, τις εμπειρίες και τα χαρακτηριστικά του TN. Εντούτοις, φαίνεται ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να την εκφράσει κανείς από το να μιλήσει για εμένα ή για τη συνείδησή μου· έτσι εμφανίζεται να είναι μια αλήθεια που μπορεί να δηλωθεί και να κατανοθεί μόνον από την προοπτική μου, στο πρώτο πρόσωπο. Και επομένως, φαίνεται να είναι κάτι για το οποίο δεν υπάρχει χώρος εντός του κόσμου που συλλαμβάνεται ως απλά ενυπάρχων εκεί, και χωρίς κέντρο.

Εάν υποθέσουμε ότι «το να είμαι εγώ» είναι οποιαδήποτε εκάστοτε αντικειμενική ιδιότητα του προσώπου TN ή οποιαδήποτε σχέση αυτού του προσώπου με κάτι άλλο, η υπόθεση σύντομα καταρρέει. Είμαστε υποχρεωμένοι να συμπεριλάβουμε αυτή την ιδιότητα ή αυτή τη σχέση στην αντικειμενική αντίληψη του κόσμου που εμπεριέχει τον TN. Άλλα από τη στιγμή που έχει γίνει μία όψη του αντικειμενικού TN, μπορώ να θέσω ξανά το ερώτημα, «Ποιο από αυτά τα πρόσωπα είμαι;», και η απάντηση μου διευκρινίζει κάτι επιπλέον. Κανένα περαιτέρω γεγονός που δεν εκφράζεται στο πρώτο πρόσωπο δεν θα το επετύγχανε: όσο πλήρη κι αν κατασκεύασουμε τη χωρίς κέντρο αντίληψη του κόσμου, το γεγονός ότι είμαι ο TN θα παραλειπόταν. Φαίνεται ότι δεν υπάρχει χώρος γι' αυτόν σε μια τέτοια αντίληψη.

Άλλα σε αυτή την περίπτωση φαίνεται να μην υπάρχει χώρος γι' αυτόν εντός του κόσμου. Γιατί όταν συλλαμβάνουμε τον κόσμο χωρίς κέντρο, τον συλλαμβάνουμε όπως είναι. Χωρίς να είμαι σολιψιστής, δεν πιστεύω ότι η οπτική γωνία από την οποία θεωρώ τον κόσμο είναι η προοπτική της πραγματικότητας. Η δική μου είναι μόνο μια από τις πολλές οπτικές γωνίες από τις οποίες θέαται ο κόσμος. Η χωρίς κέντρο αντίληψη του κόσμου πρέπει να συμπεριλάβει όλα τα απειράριθμα υποκείμενα της συνείδησης σε μια κατά προσέγγιση σχέση ιστοιμίας – αχόμα και αν κάποιοι θεωρούν τον κόσμο πιο καθαρά από άλλους. Επομένως, αυτό που παραλείπεται από τη χωρίς κέντρο αντίληψη –το υποτιθέμενο γεγονός ότι είμαι ο

TN—φαίνεται μάλλον ότι είναι κάτι για το οποίο δεν υπάρχει χώρος εντός του κόσμου, παρά κάτι που δεν μπορεί να συμπεριληφθεί σε ένα ιδιαίτερο είδος περιγραφής ή αντίληψης του κόσμου. Ο κόσμος δεν μπορεί να εμπεριέχει μη αναγώγιμα γεγονότα πρώτου προσώπου. Άλλα αν αυτό έντως ισχύει, σε τελική ανάλυση, δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι η χωρίς κέντρο αντίληψη παραλείπει κάτι. Συμπεριλαμβάνει τα πάντα και τον καθένα, και αυτό που δεν περιλαμβάνει δεν είναι κάτι που μπορεί να παραλείπεται. Αυτό που παραλείπεται πρέπει να υπάρχει, και αν ο κόσμος στην ολότητά του δεν έχει πράγματα κάποια συγκεκριμένη οπτική γωνία, πώς μπορεί ένας από αυτούς που διαμένουν εντός του να έχει την ιδιαίτερη ιδιότητα του να είμαι εγώ; Φαίνεται ότι έχω στη διάθεσή μου ένα γεγονός σχετικά με τον κόσμο ή με τον TN, τα οποία και τα δύο πρέπει να υπάρχουν (γιατί θα ήταν ατελές για το πώς τα πράγματα είναι χωρίς αυτό) και δεν μπορούν να υπάρχουν (γιατί το πώς είναι τα πράγματα δεν μπορεί να το συμπεριλάβει).

Εάν αυτό το πρόβλημα έχει μια λύση, πρέπει να είναι μία που θα εναρμονίζει τις υποκειμενικές και τις αντικειμενικές αντιλήψεις για τον κόσμο. Αυτό θα απαιτούσε μία ερμηνεία της μη αναγώγιμης αληθειας του τρίτου προσώπου ότι ο TN είναι εγώ, και κάποια ανάπτυξη της χωρίς κέντρο αντίληψης του κόσμου, ώστε να ενσωματώσει αυτή την ερμηνεία. Εάν δεν αποτελεί ένα γεγονός σχετικά με τον χωρίς κέντρο κόσμο το ότι είμαι ο TN, τότε κάτι πρέπει να ειπωθεί σχετικά με το τι άλλο είναι, γιατί ασφαλώς δεν φαίνεται μόνον αληθές, αλλά εξαιρετικά μη κοινότοπο. Στην πραγματικότητα, φαίνεται να είναι ένα από τα πιο θεμελιωκά πράγματα που μπορώ να πω για τον κόσμο. Θα υποστηρίξω ότι παρέχει ένα σαφές παράδειγμα της μη εξαλειψιμότητας των δεικτικών από μια πλήρη αντίληψη του κόσμου, και αυτό επίσης αποκαλύπτει κάτι για τον καθένα από εμάς.¹

1. Αξίζει να αναφερθεί ότι αυτό το πρόβλημα είναι παρόμοιο στη διατύπωση μ' ένα πρόβλημα σχετικά με την πραγματικότητα του χρόνου. Δεν

2. Μια σημασιολογική διάγνωση

Το πρόβλημα είναι να δοθεί μία εξήγηση για το περιεχόμενο της σκέψης, και την αλήθεια του, χωρίς να παρουσιαστεί με τετριψμένο τρόπο. Νομίζω ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει. Αλλά πρώτα είναι απαραίτητο να αποσίσω μία ένσταση. Μπορεί να θεωρηθεί ότι η δήλωση ότι είμαι ο TN, όταν τίθεται ως η έκφραση ενός φιλοσοφικού σκέπτεσθαι, στην πραγματικότητα στρειται νοηματικού περιεχομένου – και η μόνη σκέψη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκφράσει είναι κοινότοπη ή εν πάσῃ περιπτώσει ήσσονος σημασίας: εκτός από ένα απλό ερώτημα της σημασιολογίας, δεν υπάρχει κανένα πραγματικό πρόβλημα εδώ. Προτίθεμαι να θέσω ως αντικείμενο συζήτησης αυτόν τον παρωχημένο ισχυρισμό προτού παρουσιάσω μια θετική θεώρηση, γιατί θα μας βοηθήσει να εντοπίσουμε ποιο είναι το διακριτό γνώρισμα σε σχέση με τη φιλοσοφική αυτο-εντοπιζόμενη σκέψη και πώς υπερβαίνει την εγκόσμια σημασιολογία του πρώτου προσώπου.²

Η ένσταση έχει ως εξής: μόνον κάποιος που παρερμηνεύει τη λογική του πρώτου προσώπου μπορεί να πιστεύει ότι το «Είμαι ο TN» δηλώνει μια σημαντική αλήθεια που δεν θα μπορούσε να δηλωθεί χωρίς το πρώτο πρόσωπο. Όταν στρέψουμε το βλέμμα μας

υπάρχει χώρος για μια πλήρως αντικειμενική περιγραφή του κόσμου για την ταυτοποίηση ενός συγκεκριμένου χρόνου ως το παρόν. Η χρονική σειρά των συμβάντων μπορεί να περιγραφεί χωρίς καμία οπτική γωνία εντός του κόσμου, αλλά δεν μπορούν η παροντικότητα, η παρελθοντικότητα και η μελλοντικότητά τους. Εντούτοις, το γεγονός ότι είναι τώρα ο συγκεκριμένος χρόνος φαίνεται να είναι μια θεμελιακή αλήθεια, χωρίς την οποία δεν μπορούμε να κάνουμε. Η άχρονη περιγραφή της χρονικής σειράς είναι ουσιωδώς ατελής, γιατί παραλείπει τη ροή του χρόνου. Δες Dummett (2).

2. Εδώ αναφέρομαι μόνο σε μία εκδοχή της ένστασης. Άλλες με έχουν απαγολώσει στο Nagel (6).

στην πραγματική χρήση αυτού του τύπου λέξεων, παρατηρούμε ότι παρ' όλο που είναι ένα ιδιαίτερο είδος δήλωσης, δεν δηλώνει κάποιο ιδιαίτερο είδος αλήθειας – γιατί διέπεται από συνθήκες αλήθειας που μπορούν καθ' ολοκλήρων να εκφραστούν χωρίς δεικτικά.

Η δήλωση «Είμαι ο TN» είναι αληθής εάν και μόνον εάν εκφέρεται από τον TN. Η δήλωση «Σήμερα είναι Τρίτη» είναι αληθής εάν και μόνον εάν εκφέρεται την Τρίτη. Για να κατανοηθεί η λειτουργία τέτοιου είδους δηλώσεων είναι μόνον αναγκαίο να τις θέσουμε εντός του πλαισίου εκφοράς σε μια εξ ολοκλήρου χωρίς κέντρο αντίληψη του κόσμου: τότε παρατηρούμε ότι το νόημα και η αλήθεια τους δεν εξαρτάται από την ύπαρξη περαιτέρω «γεγονότων», που μπορούν να εκφραστούν μόνο στο πρώτο πρόσωπο (ή στον παρόντα χρόνο), τα οποία μυστηριωδώς φαίνονται να είναι εξίσου ουσιώδεις όψεις του κόσμου και εντελώς αποκλεισμένα από αυτόν. Το νόημα αυτών των δηλώσεων απαιτεί μόνον ότι ο κόσμος εμπεριέχει κοινούς ανθρώπους, όπως ο TN, που χρησιμοποιούν το πρώτο πρόσωπο με το συνήθη τρόπο. Το νόημά τους δεν είναι το ίδιο με αυτό των τριτο-πρόσωπων δηλώσεων που εκφράζουν τις συνθήκες αλήθειας τους, καθόσον η αλήθεια τους εξαρτάται από το ποιος τις κάνει. Δεν μπορούν να αντικατασταθούν από τριτο-πρόσωπες αναλύσεις. Αλλά τα γεγονότα που τις καθιστούν αληθείς ή ψευδείς μπορούν όλα να εκφραστούν από τέτοιου είδους τριτο-πρόσωπες δηλώσεις.

Σύμφωνα με αυτή την άποψη, ο κόσμος είναι απλώς και μόνον ο χωρίς κέντρο κόσμος, και μπορεί να γίνει αντικείμενο λόγου και σκέψης εκ των ένδον εν μέρει με την αρωγή εκφράσεων όπως το «Εγώ», οι οποίες διατυπώνουν δηλώσεις των οποίων οι συνθήκες αλήθειας εξαρτώνται από το πλαίσιο εκφοράς, ένα πλαίσιο το οποίο με τη σειρά του ενσωματώνεται πλήρως στη χωρίς κέντρο αντίληψη του κόσμου. Οι δήποτε σχετίζεται με τη χρήση του πρώτου προσώπου, μπορεί να αναλυθεί χωρίς να χρησιμοποιηθεί το πρώτο πρόσωπο. Αυτή η απολύτως γενική παρατήρηση παρέχει μια απλή απάντηση στο ερώτημά μας, τι είδους αλήθεια είναι το ότι

ένας από τους ανθρώπους εντός του κόσμου, ο TN, είναι εγώ; Είναι μια μάλλον ελάχιστη αλήθεια: η δήλωση «είμαι ο TN» είναι αυτόματα και αδιάφορα αληθής αν τη διατυπώνει ο TN. Από τη στιγμή που κατανοούμε τη λογική της, δεν προκύπτει κανένα περαιτέρω ερώτημα για το τι εκφράζει.

Αυτό που με την πρώτη ματιά την κάνει να εμφανίζεται ότι εκφράζει ένα μυστηριώδες περαιτέρω γεγονός σχετικά με τον κόσμο είναι ότι δεν μπορεί να μεταφραστεί σε καμία άλλη δήλωση, η οποία δεν συμπεριλαμβάνει το «Εγώ» ή κάποιο άλλο δεικτικό. Μπορεί να μεταφραστεί κατά προσέγγιση ως «Το πρόσωπο που κάνει αυτή τη δήλωση είναι ο TN», αλλά τότε μας μένει ακόμα το υπολειπόμενο δεικτικό «αυτή η δήλωση», και η σχέση του με τον χωρίς κέντρο κόσμο. Το ζήτημα είναι ότι τα δεικτικά εν γένει δεν μπορούν να μεταφραστούν σε αντικειμενικούς όρους, επειδή χρησιμοποιούνται για την αναφορά σε πρόσωπα, πράγματα, τόπους και χρονικές στιγμές από μια συγκεκριμένη θέση εντός του κόσμου, χωρίς να εξαρτώνται από την αντικειμενική γνώση του χρήστη αυτής της θέσης. Είναι στοιχειώδες ότι κάποιος δεν μπορεί να μεταφράσει μία δήλωση, της οποίας η αλήθεια εξαρτάται από το πλαίσιο εκφοράς της, σε κάποια δήλωση, της οποίας η αλήθεια δεν εξαρτάται.

Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δημιουργήσει ένα μεταφυσικό μυστήριο. Το «είμαι ο TN» φαίνεται να δηλώνει μία περαιτέρω αλήθεια σχετικά με τον κόσμο μόνον επειδή δεν είμαι υποχρεωμένος να γνωρίζω ποιος είμαι για να χρησιμοποιήσω το «Εγώ» ώστε να αναφερθώ στον TN. Αυτό αποτελεί μια πραγμάτωση του γενικού κανόνα ότι ένας ομιλητής μπορεί να αναφέρεται στον εαυτό του ως «Εγώ» χωρίς να γνωρίζει ποιος, αντικειμενικά, είναι. Σχεδόν μία προφανής αλήθεια σχετικά με τον κόσμο.

Η ένστασή μου σ' αυτή τη σημασιολογική διάγνωση είναι ότι δεν αναιρεί το πρόβλημα.

Θα μπορούσε να είναι μια ένδειξη κάτι εσφαλμένου στο επιχείρημα το ότι η σύσταση σημασιολογική παρατήρηση για το «τώ-

ρα» δεν θα εξουδετέρωνε την αμηχανία κάποιου σχετικά με το τι είδους γεγονός είναι το ότι μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή είναι το παρόν. Οι συνθήκες αλήθειας των χρονικών δηλώσεων μπορούν να αποδοθούν με μη χρονικούς όρους, αλλά αυτό δεν αναιρεί την αίσθηση ότι μια αχρονική περιγραφή της ιστορίας του κόσμου (συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των ένχρονων δηλώσεων των ανθρώπων και των τιμών αλήθειας τους) είναι θεμελιακά μη πλήρης, γιατί δεν μπορεί να μας διευκρινίσει ποιος χρόνος είναι το παρόν. Κατά παρόμοιο τρόπο, το γεγονός ότι είναι δυνατό να δοθούν απρόσωπες συνθήκες αλήθειας για δηλώσεις πρώτου προσώπου δεν δίνει τη δυνατότητα σε κάποιον να κάνει εκείνες τις δηλώσεις χωρίς να χρησιμοποιήσει το πρώτο πρόσωπο. Το επίμαχο ερώτημα είναι αν η εξάλειψη αυτής της συγκεκριμένης πρωτο-πρόσωπης σκέψης χάριν των απρόσωπων συνθηκών αλήθειας αφήνει ένα σημασιολογικό κενό στην αντίληψή μας για τον κόσμο. Πιστεύω ότι αφήνει.

Δεν υπάρχει τίποτε το εσφαλμένο με τη σημασιολογική εξήγηση του «Έγώ» καθεαυτή, ως ένα δεικτικό ανάμεσα στα άλλα, παρ' όλο που υπάρχει περιθώριο για διαφωνία ως προς τις λεπτομέρειες. Μας διευκρινίζει πώς λειτουργεί το πρώτο πρόσωπο στην καθημερινή επικοινωνία, όπως όταν κάποιος ρωτά, «Σε ποιον ανήκει η μπλε Φορντ με την πινακίδα κυκλοφορίας του New Jersey που είναι παρκαρισμένη στο δρόμο μου;» και απαντάς «Σ' εμένα», ή όταν κάποιος ρωτά, «Ποιος από εσάς είναι ο TN;» και λέω «Έγώ είμαι». Δεν υπάρχει η τάση να πιστεύουμε ότι τέτοιου είδους δηλώσεις εκφράζουν κάτι μείζονος σημασίας: καθημερινά αντικείμενα γεγονότα σχετικά με τον ομιλητή τις καθιστούν αληθείς ή ψευδείς. Ούτε η ύπαρξη κάποιου ιδιαίτερου είδους γεγονότος συνεπάγεται το να γίνουν τέτοιου είδους δηλώσεις. Απλά αποτελούν εκφορές που παράγονται από κοινά ατομικά υποκείμενα όπως ο TN.

Αλλά κανένα από αυτά ούτε εξηγεί, ούτε εξορκίζει την απόλυτα διαφορετική σκέψη που έχω όταν λέω στον εαυτό μου, ατενίζοντας τον κόσμο πλήρη ανθρώπων, «Είμαι ο κάτοχος αυτού του

αυτοκινήτου», ή «Είμαι η γυναίκα του», ότι απ' όλους τους ανθρώπους σ' έναν χωρίς κέντρο κόσμο, αυτός που είμαι είναι ο TN: αυτό το σκεπτόμενο υποκείμενο θεάται τον κόσμο μέσω του προσώπου TN. Όταν ο TN λέει σε κάποιον που συναντά σ' ένα κοκτέιλ πάρτι, «Χαίρετε, είμαι ο TN», αυτή δεν είναι η σκέψη που μεταβιβάζει. Οι κοινές πρωτο-πρόσωπες δηλώσεις όπως «Χαίρετε, είμαι ο TN» ή «Είμαι ο κάτοχος αυτού του αυτοκινήτου», μεταφέρουν πληροφορίες που οι άλλοι μπορούν να εκφράσουν στο τρίτο πρόσωπο, παρ' όλο που δεν είναι συνώνυμες με τις αντίστοιχες τριτο-πρόσωπες δηλώσεις. Άλλα ακόμα και όταν όλες οι δημόσιες πληροφορίες σχετικά με το πρόσωπο TN έχουν συμπεριληφθεί σε μια αντικειμενική αντίληψη, η συμπληρωματική σκέψη ότι ο TN είναι εγώ φάνεται καθαρά ότι έχει επιτλέον περιεχόμενο. Και είναι σημαντικό ότι το περιεχόμενο είναι εντυπωσιακό.

Ενώ η σημασιολογική ένσταση δεν κάνει διάγνωση του προβλήματος πέρα από την ύπαρξη, του προτείνει ότι η επίλυση πρέπει, υπό μία έννοια, να είναι γενική. Το αντιληπτικό ενέργημα που δημιουργεί το πρόβλημα μπορεί να εκφραστεί στο πρώτο πρόσωπο από τον καθένα και όχι μόνον από εμένα, επομένως η χρήση του «Εγώ» εδώ πρέπει να διέπεται από σημασιολογικούς κανόνες αρκετά γενικούς ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε πρόσωπο που μπορεί να έχει τη σκέψη: η πρωταρχική κατανόησή μου μπορεί να εφαρμόζεται στη δική μου περίπτωση, αλλά υπό μία έννοια κατανοώ εξίσου τι κάποιος άλλος μπορεί να εννοεί με αυτό. Μπορούμε, επομένως, να είμαστε σε θέση να πούμε κάτι σχετικά με το περιεχόμενο της πρωτο-πρόσωπης σκέψης που να είναι επίσης κατανοητό και σε άλλους. Χρειαζόμαστε ένα ανάλογο του πληροφοριακού περιεχομένου των κοινών πρωτο-πρόσωπων δηλώσεων εάν έχουμε την πρόθεση να εξηγήσουμε το γιατί το «Είμαι ο TN» φαίνεται να διευκρινίζει περισσότερα για τον κόσμο από το ότι το πρόσωπο που μιλά ονομάζεται TN. Αυτό απαιτεί μία ειδική αντίληψη για το πώς η λέξη «Εγώ» αναφέρεται όταν χρησιμοποιείται για να εκφράσει φιλοσοφική σκέψη.